

Εξέγερση του Πολυτεχνείου

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Η **εξέγερση του Πολυτεχνείου** ήταν μαζική και δυναμική εκδήλωση της λαϊκής αντίθεσης στο καθεστώς της [Χούντας των Συνταγματαρχών](#) που έλαβε χώρα στην ελληνική επικράτεια τον Νοέμβριο του 1973. Η εξέγερση ξεκίνησε στις 14 Νοεμβρίου με κατάληψη του [Μετσόβιου Πολυτεχνείου Αθηνών](#) από φοιτητές και σπουδαστές. Αυτή κλιμακώθηκε σε αντιχουντική εξέγερση, καταλήγοντας σε αιματοχυσία το πρωί της 17ης Νοεμβρίου, ύστερα από μια σειρά γεγονότων. Η αρχή έγινε με την είσοδο άρματος μάχης στον χώρο του Πολυτεχνείου και την επαναφορά σε ισχύ του σχετικού στρατιωτικού νόμου που απαγόρευε τις συγκεντρώσεις και την κυκλοφορία σε [Αθήνα](#) και [Θεσσαλονίκη](#).^[2]

Πίνακας περιεχομένων

- [1](#)Αίτια των γεγονότων
- [2](#)Τα γεγονότα
- [3](#)Οι νεκροί του Πολυτεχνείου
- [4](#)Η δίκη για τα γεγονότα
- [5](#)Συνέπειες - απόηχος
- [6](#)Δείτε επίσης
- [7](#)Παραπομπές
- [8](#)Πηγές
- [9](#)Εξωτερικοί σύνδεσμοι

Αίτια των γεγονότων

Η Ελλάδα βρισκόταν από τις 21 Απριλίου 1967 υπό τη διακυβέρνηση του στρατού, καθεστώς που είχε καταργήσει τις ατομικές ελευθερίες, είχε διαλύσει τα πολιτικά κόμματα και είχε εξορίσει, φυλακίσει και βασανίσει πολιτικούς και πολίτες με κριτήριο τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

Το 1973 βρίσκει τον [πραξικοπηματία](#) πρωθυπουργό της χώρας, [Γεώργιο Παπαδόπουλο](#), να έχει ξεκινήσει [διαδικασία φιλελευθεροποίησης](#) του καθεστώτος, η οποία συμπεριλάμβανε την αποφυλάκιση των πολιτικών κρατουμένων και μερική άρση της [λογοκρισίας](#). Επίσης, εκλογές στις 10 Φεβρουαρίου 1974, για επιστροφή σε πολιτική διακυβέρνηση υπό το αναθεωρημένο [σύνταγμα του 1968](#). Το σύνταγμα αυτό, όμως, διατηρούσε τη θέση του Στρατού στο σύστημα εξουσίας και τη δυνατότητά του να επεμβαίνει στην πολιτική ζωή της χώρας, όποτε το έκρινε απαραίτητο.^[3] Ωστόσο, παρά τη ευμενή υποδοχή από την πλειοψηφία του αστικού πολιτικού κόσμου, το [ΚΚΕ](#) και το [ΠΑΚ](#) επέκριναν τα σχέδια της χούντας καθώς επρόκειτο για προσχηματική φιλελευθεροποίηση η οποία δεν θα επέφερε ουσιαστικές αλλαγές στο υπάρχον καθεστώς.^[3]

Η χούντα, στην προσπάθειά της να ελέγξει κάθε πλευρά της πολιτικής, είχε αναμιχθεί στον φοιτητικό συνδικαλισμό από το 1967, απαγορεύοντας τις φοιτητικές εκλογές στα πανεπιστήμια, [στρατολογώντας](#) υποχρεωτικά τους φοιτητές, και επιβάλλοντας μη εκλεγμένους ηγέτες των [φοιτητικών συλλόγων](#) στην Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ). Αυτές οι ενέργειες δημιούργησαν έντονα αντιδικτατορικά αισθήματα στους φοιτητές, όπως αυτόν της Γεωλογίας, [Κώστα Γεωργιάκη](#), ο οποίος αυτοπυρπολήθηκε δημόσια το 1970 στην [Γένοβα](#) της Ιταλίας σε ένδειξη διαμαρτυρίας εναντίον της χούντας. Με αυτή την εξαίρεση, η πρώτη μαζική δημόσια εκδήλωση διαμαρτυρίας κατά του καθεστώτος ήρθε από τους φοιτητές, στις 21 Φεβρουαρίου 1973.

Οι αναταραχές ξεκίνησαν λίγο νωρίτερα, στις 5 Φεβρουαρίου, όταν οι φοιτητές του Πολυτεχνείου αποφάσισαν αποχή από τα μαθήματά τους.^[4] Στις 13 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε διαδήλωση μέσα στο Πολυτεχνείο και η χούντα παραβίασε το πανεπιστημιακό άσυλο, δίνοντας εντολή στην αστυνομία να επέμβει. Έντεκα φοιτητές συλλήφθηκαν και παραπέμφθηκαν σε δίκη. Με αφορμή αυτά τα γεγονότα, στις 21 Φεβρουαρίου, περίπου τρεις με τέσσερις χιλιάδες φοιτητές της [Νομικής Σχολής](#) του [Πανεπιστημίου Αθηνών](#) κατέλαβαν το κτίριο της σχολής στο κέντρο της Αθήνας επί της οδού Σόλωνος, ζητώντας ανάκληση του νόμου 1347 που επέβαλε την στράτευση «αντιδραστικών νέων», καθώς 88 συμφοιτητές

τους είχαν ήδη στρατολογηθεί με τη βία. Από την ταρατσα του κτιρίου απαγγέλλουν τον ακόλουθο όρκο: «Εμείς οι φοιτηταί των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ορκιζόμαστε στο όνομα της ελευθερίας να αγωνισθούμε μέχρι τέλους για την κατοχύρωση: α) των ακαδημαϊκών ελευθεριών, β) του πανεπιστημιακού ασύλου, γ) της ανακλήσεως όλων των καταπιεστικών νόμων και διαταγμάτων». Η αστυνομία έλαβε εντολή να επέμβει και πολλοί φοιτητές σε γύρω δρόμους υπέστησαν αστυνομική βία, χωρίς όμως τελικά να παραβιαστεί το πανεπιστημιακό άσυλο. Τα γεγονότα στη Νομική αναφέρονται συχνά ως προάγγελος της εξέγερσης του Πολυτεχνείου.^[5]

Η εξέγερση των φοιτητών επηρεάστηκε επίσης σημαντικά και από τα νεανικά κινήματα της δεκαετίας του '60, και ειδικά από τα γεγονότα του [Μάη του '68](#).^[6]

Τα γεγονότα

Η πύλη του Πολυτεχνείου, 17 Νοεμβρίου 2011

Η παλιά σιδερένια πύλη (2021)

Στις 14 Νοεμβρίου 1973 φοιτητές του Πολυτεχνείου αποφάσισαν αποχή από τα μαθήματα και ξεκίνησαν διαδηλώσεις εναντίον του βάνουστου στρατιωτικού καθεστώτος. Οι φοιτητές που αυτοαποκαλούνταν «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», οχυρώθηκαν μέσα στο κτίριο της σχολής επί της οδού Πατησίων και ξεκίνησαν τη λειτουργία του ανεξάρτητου ραδιοφωνικού σταθμού του Πολυτεχνείου. Ο πομπός κατασκευάστηκε μέσα σε λίγες ώρες στα εργαστήρια της σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών από τον Γιώργο Κυρλάκη. Το, πλέον ιστορικό, μήνυμά τους ήταν: «Εδώ Πολυτεχνείο! Λαέ της Ελλάδας το Πολυτεχνείο είναι σημαιοφόρος του αγώνα μας, του αγώνα σας, του κοινού αγώνα μας ενάντια στη δικτατορία και για την Δημοκρατία». Εκφωνητές του σταθμού ήταν η [Μαρία Δαμανάκη](#), ο [Δημήτρης Παπαχρήστος](#) και ο Μίλτος Χαραλαμπίδης.^[7] Το πρώτο βράδυ της κατάληψης του Πολυτεχνείου μια ομάδα περίπου εκατό χουντικών νεολαίων της οργάνωσης [Κόμμα 4ης Αυγούστου](#) (Κ4Α) του [Κώστα Πλεύρη](#) μαζί με ασφαλίτες και παρακρατικούς αποφάσισαν να οργανώσουν εισβολή στο Πολυτεχνείο, αλλά ελλείψει σχεδιασμού και ηγεσίας περιορίστηκαν στην παρεμπόδιση της τροφοδοσίας των φοιτητών από εξωτερικές ομάδες περιφρούρησης.^[8]

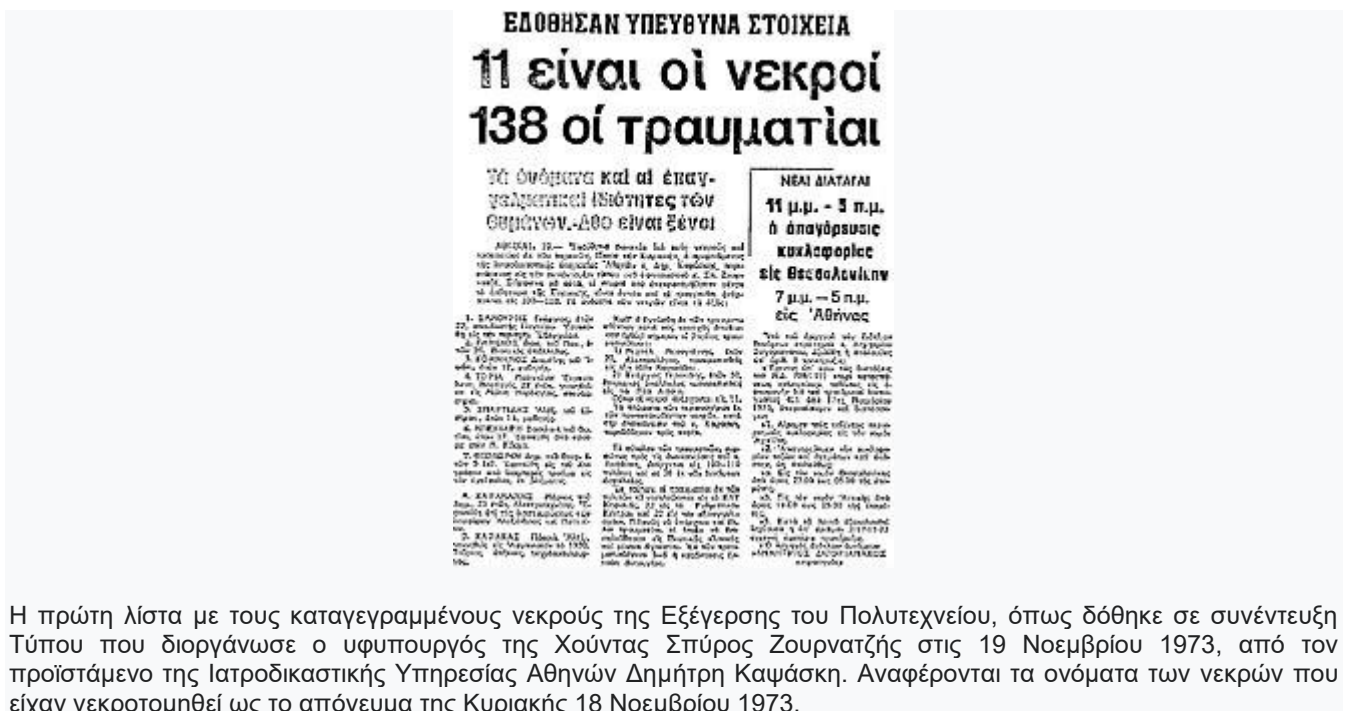
Οι διαδηλώσεις, τα συλλαλητήρια και οι εκδηλώσεις κατά του καθεστώτος της Χούντας αυξήθηκαν. Κυρίως στην Αθήνα, αλλά και σε σημεία της επαρχίας, δημιουργήθηκαν συνθήκες εξέγερσης. Από τις 14 μέχρι και τις 17 Νοεμβρίου (και πιο περιορισμένα μέχρι τις 18) στήθηκαν οδοφράγματα και διεξήχθησαν οδομαχίες μεταξύ εξεγερμένων και αστυνομίας.^[εκκρεμεί παραπομπή] Τη νύχτα της 16ης Νοεμβρίου η ίδια ομάδα νεολαίων του Κ4Α που είχε συγκεντρωθεί το πρώτο βράδυ, μεταξύ των οποίων φέρεται να συμμετείχε και ο - χρόνια αργότερα - αρχηγός και ιδρυτής της [Χρυσής Αυγής](#), δεκαεξάχρονος έφηβος τότε, [Νίκος Μιχαλολιάκος](#) - εκτός όσων είχαν αποφασίσει να συνδράμουν τις δυνάμεις καταστολής, όπως ο Ηλίας Τσιαπούρης, που μαζί με άλλους παρακρατικούς κατηγορήθηκε ότι πυροβολούσε διαδηλωτές από την ταρατσα του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως - συγκεντρώθηκαν έξω από τα γραφεία της οργάνωσης, στη διασταύρωση

των οδών Μπουμπουλίνας και [Αλεξάνδρας](#). Διασκορπίστηκαν, ωστόσο, μετά την επίθεση ενός αγήματος αστυνομικών που δεν αντιλήφθηκε την ταυτότητά τους.^[8]

Στις 3 π.μ. της 17ης Νοεμβρίου, και ενώ οι διαπραγματεύσεις για ασφαλή αποχώρηση των φοιτητών από το χώρο του Πολυτεχνείου βρίσκονταν σε εξέλιξη, αποφασίστηκε από τη μεταβατική κυβέρνηση η επέμβαση του στρατού και ένα από τα τρία άρματα που είχαν παραταχθεί έξω από τη σχολή, γκρέμισε την κεντρική πύλη.^[9]^[10] Κατά την είσοδο του άρματος, υποστηρίζεται, χωρίς να έχει αποδειχθεί, ότι συνεθλίβησαν 2–3 φοιτητές που βρίσκονταν πίσω από την πύλη (γεγονός «λίαν πιθανόν αλλά ανεπιβεβαίωτο» σύμφωνα με το πόρισμα του εισαγγελέα Τσεβά). Επίσης, από τα συντρίμια τραυματίστηκε σοβαρά, με συντριπτικά κατάγματα στα πόδια, η φοιτήτρια Πέπη Ρηγοπούλου.^[11] Ο σταθμός του Πολυτεχνείου έκανε εκκλήσεις στους στρατιώτες να αφηφήσουν τις εντολές των ανωτέρων τους και στη συνέχεια ο εκφωνητής απήγγειλε τον [Ελληνικό Εθνικό Ύμνο](#). Η μετάδοση συνεχίστηκε ακόμα και μετά την είσοδο του άρματος στον χώρο της σχολής. Οι φοιτητές που είχαν παραμείνει στο Πολυτεχνείο, μαζεύτηκαν στο κεντρικό προαύλιο, ψάλλοντας τον εθνικό ύμνο. Η πτώση της πύλης ακολουθήθηκε από την είσοδο μιας μονάδας ενόπλων στρατιωτών των ΛΟΚ που οδήγησαν τους φοιτητές, χωρίς βία, έξω από το Πολυτεχνείο, μέσω της πύλης της οδού Στουρνάρη. Οι αστυνομικές δυνάμεις που περίμεναν στα δυο πεζοδρόμια της Στουρνάρη επιτέθηκαν στους φοιτητές, την έξοδο των οποίων αποφασίζουν (σύμφωνα και με το πόρισμα του εισαγγελέα Τσεβά) να περιφρουρήσουν κάποιιοι από τους στρατιώτες, οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις επενέβησαν και εναντίον των αστυνομικών που βιαιοπραγούσαν στους φοιτητές. Πολλοί φοιτητές βρήκαν καταφύγιο σε γειτονικές πολυκατοικίες. Ελεύθεροι σκοπευτές της αστυνομίας άνοιξαν πυρ από γειτονικές ταράτσες, ενώ άνδρες της [ΚΥΠ](#) καταδίωξαν τους εξεγερθέντες. Οι εκφωνητές του σταθμού του Πολυτεχνείου παρέμειναν στο πόστο τους και συνέχισαν να εκπέμπουν για 40 λεπτά μετά την έξοδο, οπότε και συνελήφθησαν.^[11]^[12]

Οι νεκροί του Πολυτεχνείου

Κύριο λήμμα: [Νεκροί του Πολυτεχνείου](#)

Η πρώτη λίστα με τους καταγεγραμμένους νεκρούς της Εξέγερσης του Πολυτεχνείου, όπως δόθηκε σε συνέντευξη Τύπου που διοργάνωσε ο υφυπουργός της Χούντας Σπύρος Ζουρνατζής στις 19 Νοεμβρίου 1973, από τον προϊστάμενο της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας Αθηνών Δημήτρη Καψάσκη. Αναφέρονται τα ονόματα των νεκρών που είχαν νεκροτομηθεί ως το απόγευμα της Κυριακής 18 Νοεμβρίου 1973.

Στρατιώτες και αστυνομικοί έβαλαν με πραγματικά πυρά κατά πολιτών μέχρι και την επόμενη μέρα, με συνέπεια αρκετούς θανάτους στον χώρο γύρω από το Πολυτεχνείο, αλλά και στην υπόλοιπη Αθήνα. Η πρώτη επίσημη καταγραφή, τον Οκτώβριο του 1974, από τον εισαγγελέα Δημήτρη Τσεβά, εντόπισε 18 επίσημους ή πλήρως βεβαιωθέντες νεκρούς και 16 άγνωστους «βασίμως προκύπτοντες». Ένα χρόνο αργότερα, ο αντεισαγγελέας εφετών Ιωάννης Ζαγκίνης έκανε λόγο για 23 νεκρούς, ενώ κατά τη διάρκεια

της δίκης που ακολούθησε προστέθηκε ακόμη ένας. Οι πρώτες δημοσιογραφικές προσπάθειες για την καταγραφή των γεγονότων μιλούσαν για 59 νεκρούς ή και 79 θύματα, με βάση τον κατάλογο Γεωργούλα. Σύμφωνα με έρευνα του Διευθυντή Ερευνών του [Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών](#), Λεωνίδα Καλλιβρετάκη, το 2003, ο αριθμός των επωνύμων νεκρών ανερχόταν σε 24, ενώ αυτός των νεκρών αγνώστων στοιχείων σε 16. ^[1] ^[13] Το 2009 δημοσίευσε κατάλογο με τους 24 επώνυμους νεκρούς. ^[14] ^[15]

Μεταξύ αυτών ήταν οι μαθητές λυκείου Αλέξανδρος Σπαρτιδής, [Διουμήδης Κομνηνός](#) και ένα πεντάχρονο αγόρι στην περιοχή του [Ζωγράφου](#), νεκροί από στρατιωτικά και αστυνομικά πυρά κατά περίπτωση. Επίσης υπήρχαν δύο αλλοδαποί πολίτες: μια Νορβηγίδα φοιτήτρια και ένας Αφγανός ταχυδακτυλουργός, υπήκοος Τουρκίας. ^[16]

Η δίκη για τα γεγονότα

Κύριο λήμμα: [Δίκη του Πολυτεχνείου](#)

Στις 30 Δεκεμβρίου του 1975 και μετά από ακροαματική διαδικασία 2,5 μηνών και διάσκεψη 6 ημερών ενώπιον του πενταμελούς εφετείου Αθηνών, εκδόθηκε η απόφαση του δικαστηρίου το οποίο κήρυξε ένοχους τους 20 από τους 32 κατηγορούμενους, αθλώνοντας 12. Οι κύριες ποινές που επιβλήθηκαν ήταν:

- [Δημήτριος Ιωαννίδης](#) (αρχηγός της [ΕΣΑ](#) την περίοδο της εξέγερσης): 7 φορές ισόβια για ηθική αυτουργία σε 7 ανθρωποκτονίες από πρόθεση και 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε 38 απόπειρες ανθρωποκτονιών και πρόκληση διάπραξης κακουργημάτων, καθώς και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- [Γεώργιος Παπαδόπουλος](#) (εν ενεργεία δικτάτορας την περίοδο της εξέγερσης): 25 χρόνια κάθειρξη για απλή συνέργεια σε ανθρωποκτονίες από πρόθεση και απόπειρες ανθρωποκτονιών, καθώς και δεκαετής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- Σταύρος Βαρνάβας (αντιστράτηγος Ε.Α.): 3 φορές ισόβια για ηθική αυτουργία σε 3 ανθρωποκτονίες από πρόθεση και 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε 17 απόπειρες ανθρωποκτονιών και πρόκληση διάπραξης κακουργημάτων, καθώς και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- [Νικόλαος Ντερτιλής](#) (ταξίαρχος Ε.Α.): ισόβια κάθειρξη και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων για ανθρωποκτονία από πρόθεση του διερχόμενου Μιχαήλ Μυρογιάννη.
- Άλλοι τέσσερις ανώτατοι αξιωματικοί σε 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε συνολικά 12 ανθρωποκτονίες και 56 απόπειρες ανθρωποκτονιών, καθώς και δεκαετής στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων.
- Άλλοι 12 κατηγορούμενοι σε μικρότερες ποινές, από 5 μήνες έως 10 χρόνια κάθειρξη για διάφορες κατηγορίες, κυρίως για ηθική αυτουργία σε επικίνδυνες σωματικές βλάβες. Οι ποινές κάτω του ενός έτους, ήταν εξαγοράσιμες.^[17]

Συνέπειες - απόηχος

Το Μνημείο των πεσόντων Ηρώων του Πολυτεχνείου στον δημοτικό κήπο [Δράμας](#)

Η αιματηρή καταστολή της εξέγερσης, που –όπως προκύπτει από την επισκόπηση του καταλόγου των καταγεγραμμένων νεκρών– χαρακτηρίστηκε από δολοφονίες πολιτών ακόμη και δυο μέρες μετά τη στιγμή

της εισόδου του τανκ στον περίβολο του Πολυτεχνείου, με κύρια αιτία την κήρυξη στρατιωτικού νόμου, προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις.

Κατά τους Σ. Σακελλαρόπουλο, Π. Σωτήρη, η εξέγερση του Πολυτεχνείου σήμανε την ανατροπή της διαδικασίας «φιλελευθεροποίησης» και την αρχή του τέλους για τη χούντα, καθώς οι εξελίξεις δεν επέτρεπαν πια τη συνδιαλλαγή με την τελευταία. Επίσης, αποτέλεσε τομή για τη νεότερη ελληνική πολιτική ιστορία καθώς, μέσω της εξέγερσης, η κοινωνική δυσaréσκεια κατά των οικονομικών ανισοτήτων και του περιορισμού των πολιτικών ελευθεριών, η οποία χαρακτήριζε το μετεμφυλιακό κράτος εν γένει, μετατοπίστηκε προς τα αριστερά. Ωστόσο, τα κόμματα της Αριστεράς αιφνιδιάστηκαν από τη δυναμική της εξέγερσης και δεν μπόρεσαν να τη μετουσιώσουν σε ουσιαστική ρήξη με τους αστικούς σχεδιασμούς.^[3]

Ο επίσημος εορτασμός της επετείου της εξέγερσης κάθε 17η Νοεμβρίου καθιερώθηκε το 1981, από την τότε [νεοεκλεγείσα κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ](#).^[18]

Παραπομπές

- [↑] [Άλμα πάνω, στο:1.0 1.1 1.2 Καλλιβρετάκης 2004](#), σελ. 44-5
- [↑] Αποστολίδης, Λουκάς Θ. (2021). *Μαρτυρία από το ματωμένο φοιτητικό κίνημα 1967-1974*. Αθήνα: Εκδόσεις Ιωλκός, σελ. 188-215. [ISBN 9789606400834](#).
- [↑] [Άλμα πάνω, στο:3.0 3.1 3.2 Σπύρος Σακελλαρόπουλος, Παναγιώτης Σωτήρης 2015](#)
- [↑] Αποστολίδης, Λουκάς Θ. (2021). *Μαρτυρία από το ματωμένο φοιτητικό κίνημα 1967-1974*. Αθήνα: Εκδόσεις Ιωλκός, σελ. 69-101. [ISBN 9789606400834](#).
- [↑] Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, «[Εκδήλωση μνήμης για τα γεγονότα της Νομικής Σχολής την 21η Φεβρουαρίου](#)» [Αρχειοθετήθηκε](#) 2007-11-17 στο [Wayback Machine](#)., 1 Μαρτίου 2007. Ανακτήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2007.
- [↑] Πέτρος Ευθυμίου, «[Μάης '68: Ο απόηχος στην Ελλάδα](#)» [Αρχειοθετήθηκε](#) 2007-11-17 στο [Wayback Machine](#)., Το Βήμα, 10 Μαΐου 1998. Ανακτήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2007.
- [↑] Αθήνα 9.84 - Μουσείο Ραδιοφωνίας, - «[Ραδιοσταθμός "Εδώ Πολυτεχνείο"](#)». Ανακτήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2007. Αρχειοθετημένο.
- [↑] [Άλμα πάνω, στο:8.0 8.1 Δημήτρης Ψαρράς \(15-11-2013\). «Οι «χρυσαιγίτες» στο Πολυτεχνείο του '73». *Η Εφημερίδα των Συντακτών*. Ανακτήθηκε στις 17-11-2017.](#)
- [↑] Αποστολίδης, Λουκάς Θ. (2021). *Μαρτυρία από το ματωμένο φοιτητικό κίνημα 1967-1974*. Αθήνα: Εκδόσεις Ιωλκός, σελ. 188-200. [ISBN 9789606400834](#).
- [↑] Αποστολίδης, Λουκάς Θ. (15/07/2022). «[Δεν είναι «μύθος το Πολυτεχνείο», είναι ιστορία](#)». *The Caller*. [Ελέγξτε τις τιμές ημερομηνίας στο: |ημερομηνία= \(βοήθεια\)](#)
- [↑] [Άλμα πάνω, στο:11.0 11.1 Το ΒΗΜΑ onLine, «Ο στρατιώτης-οδηγός του τανκ που γκρέμισε την πύλη του Πολυτεχνείου σπάζει τη σιωπή του και μιλάει πρώτη φορά για το μακελειό της 17ης Νοεμβρίου 1973](#)», 09 Νοεμβρίου 2003. Ανακτήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2007.
- [↑] Βλάσης Βλασίδης, «[Η πολιορκία και η επέμβαση](#)» [Αρχειοθετήθηκε](#) 2007-11-10 στο [Wayback Machine](#)., Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων. Ανακτήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2007.
- [↑] [Λεωνίδα Καλλιβρετάκης "Είκοσι τέσσερις φάκελοι, τεκμήριο του εγκλήματος", 15-11-2009, Καθημερινή, σ. 19](#)
- [↑] ό.π.
- [↑] [Λεωνίδα Καλλιβρετάκης, "Οι νεκροί των γεγονότων του Νοεμβρίου 1973", Έθνος: Ιστορία, 2009](#)
- [↑] [Λεωνίδα Καλλιβρετάκης, "Οι νεκροί των γεγονότων του Νοεμβρίου 1973", Έθνος: Ιστορία, 2009](#)
- [↑] [Εφημερίδα Μακεδονία, 31 Δεκεμβρίου 1975, σελίδες 1 και 5.](#)
- [↑] «[Ο Κωστής Κορνέτης συνθλίβει έναν μεταπολιτευτικό μύθο για το Πολυτεχνείο](#)». *LiFO*. Ανακτήθηκε στις 2016-11-02.

Πηγές

- Καλλιβρετάκης, Λεωνίδα (2004). «[Το ζήτημα των θυμάτων: Νεκροί και τραυματίες](#)». *Πολυτεχνείο '73: ρεπορτάζ με την Ιστορία: Οι μαρτυρίες, οι φοιτητικές αντιδικτατορικές οργανώσεις, τα ντοκουμέντα*. Β'. Αθήνα: Φιλιππότη. σελίδες 38–55.
- Σπύρος Σακελλαρόπουλος, Παναγιώτης Σωτήρης (29 Απριλίου 2015). «[Τα πολιτικά και κοινωνικά αίτια της πτώσης της Δικτατορίας στην Ελλάδα](#)». *spyrossakellariopoulos.com*. Ανακτήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 2020.